

- "Philosophy", vol. 19(58), no. 2, pp. 222–227 [in Russian].
9. Pereverzev, E.V., & Kozhemyakin, E.A. (2008). Politicheskiy diskurs: mnogoparametralnaya model [Political discourse: a multi-parameter model]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya "Lingvistika i mezhkulturaia komunikatsiia"* [Reporter of Voronezh State University. Series "Linguistics and intercultural communication"], no. 2, pp. 74–79 [in Russian].
 10. Temirbaeva, E.K. (1991). Evfemizmy v iazyke politiki i v khudozhestvennoi literature [Euphemisms in the language of politics and in fiction]. *Slovo v slovare i tekste [Word in dictionary and text]* / Yu.I. Suslova (ed.). Moscow: MGU, pp. 13–21 [in Russian].
 11. Rusanivskyi, M.V., Taranenko, O.O., Ziabliuk, M.P. et al. (ed.). (2004). *Ukrainska mova: entsyklopediia* [Ukrainian: encyclopedia]. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia [in Ukrainian].
 12. Yanush, O.B. (1997). Evfemizmy i movna estetyka [Euphemisms and linguistic aesthetics]. *Kultura slova [Culture of the word]*, no. 50, pp. 88–92. Retrieved from: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine50-22.pdf> [in Ukrainian].
 13. ABBYY Lingvo Live. Retrieved from: <http://www.lingvolive.com> [in English].
 14. Cameron, D. (2016a). After Brexit Vote Speech. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2016/06/25/world/europe/david-cameron-speech-transcript.html> [in English].
 15. Cameron, D. (2015a). Extremism speech. Retrieved from: <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/david-cameron-extremism-speech-read-the-transcript-in-full-10401948.html> [in English].
 16. Cameron, D. (2016b). Farewell speech. Retrieved from: <https://blogs.spectator.co.uk/2016/07/david-camersons-final-speech-downing-street/> [in English].
 17. Cameron, D. (2016c). PM's speech on the UK's strength and security in the EU. Retrieved from: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-the-uks-strength-and-security-in-the-eu-9-may-2016> [in English].
 18. Cameron, D. (2015b). Prime Minister's speech on Europe. Retrieved from: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-on-europe> [in English].
 19. Cameron, D. (2014). Russian troops storm another Ukrainian military base. Retrieved from: <https://www.express.co.uk/news/world/466543/Russian-troops-storm-another-Ukrainian-military-base> [in English].
 20. Cameron, D. (2015c). Speech at Tory Conference. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/politics/ng-interactive/2015/oct/07/david-cameron-speech-at-tory-conference-what-he-said-and-what-he-meant> [in English].
 21. Cameron, D. (2011). Speech on immigration to party members. Retrieved from: <https://www.newstatesman.com/2011/04/immigration-british-visas-work> [in English].
 22. Cameron, D. (2013). Speech: UK and the EU. Retrieved from: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-21160684> [in English].
 23. Cameron, D. (2010). Victory speech. Retrieved from: <https://www.gov.uk/government/speeches/david-camersons-speech-outside-10-downing-street-as-prime-minister> [in English].

УДК 371.126.001(4-15)

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-40

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Шелдагаєва Ганна Олександрівна,
старший викладач кафедри практики іноземних мов
Херсонський державний університет
hannasheldahayeva@ukr.net
orcid.org/0000-0002-7414-4790

Статтю присвячено проблемі навчання іноземної (англійської) мови в початковій школі та ролі вчителя на початковому етапі цього навчання. Автор робить спробу окреслити вимоги до рівня володіння предметним матеріалом, що має бути характерним для вчителя англійської мови початкових класів, описує умови формування необхідного рівня професійних компетенцій майбутнього освітянина, спираючись на зміст Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, що містять опис шести рівнів якості знання іноземної мови та широко використовуються як світовий стандарт оцінювання розвитку мовленнєвих умінь суб'єкта навчання, а також на традиції вітчизняної спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземних мов, що були започатковані 60 років тому. Початкова школа розглядається як найважливіший етап становлення школяра як особистості, яка навчається, на етапі формування та перетворення на усталені стереотипних уявлень дитини про ступінь важливості певного предмета серед інших дисциплін. Автор наполягає на необхідності формування особливої ментальності майбутнього вчителя/викладача, що полягає в чіткому розумінні та зорієнтованості на бажаний кінцевий результат зусиль, спрямованих на розвиток мовленнєвих умінь учня/студента на кожному етапі навчання. Визначено кількість академічних годин, що витрачаються на вивчення англійської мови на кожному етапі в традиційній спеціалізованій школі в Україні (дані подано за власними спостереженнями з багаторічного досвіду роботи в школі такого типу); названо дієві сучасні автентичні джерела, що використовуються в школах як рекомендовані Міністерством освіти і науки України («додаткові підручники»). Авторка наголошує на тому, що

підручник з іноземної мови для молодшої школи є найпершим інструментом, яким необхідно навчити користуватися майбутнього вчителя. Зроблено висновки стосовно прагматичної мети та засобів формування майбутнього вчителя англійської мови для початкової школи, про необхідність глибокого вивчення особливостей роботи в класі з автентичними навчально-методичними комплексами. Наведено вимоги до мінімального рівня володіння предметом для вчителя початкової школи. Стаття має оглядовий характер і може бути корисною для методистів та викладачів, які причетні до укладення програм із вивчення англійської мови в закладах вищої освіти в Україні, а також для вчителів іноземних мов і керівного складу закладів будь-якої ланки освіти.

Ключові слова: загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, Британська рада в Україні, Нова українська школа, автентичний підручник, методичні рекомендації.

THE CONDITIONS FOR EDUCATING A TEACHER OF THE ENGLISH LANGUAGE FOR MODERN PRIMARY SCHOOL

Sheldahaieva Hanna Oleksandrivna,
Senior Lecturer in the Department of Foreign Languages
Kherson State University
hannasheldahayeva@ukr.net
orcid.org/0000-0002-7414-4790

The article is devoted to the problem of teaching the English language in primary school and the role of the teacher at the primary stage of education. The author makes an attempt at describing the qualities required of the teacher as regards their level of mastering the foreign language which is necessary at the primary stage, as well as the conditions of developing the necessary level of the future educator's competence. The author of the article relies on the contents of the Common European Framework of Reference for Languages, whose six reference English levels are widely accepted as the global standard for grading an individual's language proficiency, and on the traditions of the Ukrainian specialized school which are no less than sixty years old. The author insists on the necessity of developing a special understanding in the future teacher that would enable them to keep in mind the desirable final result of their effort in teaching the language at every stage of a pupil's/student's education. The writer of the article calculates the number of academic hours which are devoted to teaching the English language at every level in a traditional specialized school in Ukraine, names the titles of the modern authentic books which are used at specialized schools as recommended by the Ministry of Education in Ukraine (the data given are taken from the author's own teaching experience). The conclusions are drawn as regards the pragmatic objectives and means of educating a future teacher of the English language for primary school, i. e. being thoroughly instructed about how to use authentic text-books in class. The article bears a surveying character and may be useful for teacher trainers and educators engaged in developing programmes for studying English at higher educational establishments in Ukraine, as well as ELTs and managers within all the educational establishments in this country.

Key words: Common European Framework of Reference for Languages, British Council in Ukraine, New Ukrainian School, authentic text-book, methodological recommendations.

1. Вступ

За Концепцією Нової української школи, глобальною метою освіти є формування особистості, компетентності якої дали б їй змогу впродовж життя гнучко адаптуватися до зовнішніх змін, зумовлених стрімким розвитком інформаційного суспільства. Однак Нова українська школа – це не що інше, як перетворювана традиційна школа, ступінь реформованості якої перебуває в безпосередній залежності від уявлень реформаторів про реальний стан наявних проблем у системі освіти, причому не тільки фінансових. Перетворювачі, як правило, недооцінюють консерватизм, інертність і традиціоналізм, притаманні освітній галузі як такій. Через це часто стикаємося з неочікуваними результатами реформ або з їх недовістю та навіть деградацією ефективності певних ланок освітнього процесу. Щоб цього не траплялося, необхідно формувати особливу ментальність діячів у сфері освіти

на всіх рівнях, характерною рисою якої було б чітке уявлення про бажаний кінцевий результат навчання на кожному етапі. Однак нині ми не маємо дієвих інструментів формування такого уявлення через недостатній рівень вивчення проблем системи освіти в усій їх глибині. У цьому напрямі має бути зроблено ще велику кількість зусиль, адже наразі суб'єкти освітнього процесу – учителі, викладачі – самі не завжди в змозі сформулювати суть проблем, з якими вони стикаються в роботі з учнями/студентами різного віку, а отже, залишаються пасивними об'єктами реформування, тоді як за уявленнями, що їх покладено в основу концепції Нової української школи, саме від креативності та ініціативності вчителя залежить те, чи отримаємо ми креативну й ініціативну особистість учня в результаті навчання.

У межах процесу викладання шкільних дисциплін, зокрема й іноземної (англійської)

мови, проблема формування чітких уявлень учителя про зміст і результати своєї роботи стоїть досить гостро. З одного боку, ми маємо досить чіткі формулювання вимог до рівня володіння мовним матеріалом, що містяться в Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти, а з іншого – уявлення більшості пересічних учителів англійської мови про шляхи й методи досягнення описаних рівнів володіння предметом залишаються вкрай нечіткими.

Вважаємо за доцільне зробити в статті спробу роз'яснити певні терміни та поняття в царині навчання іншомовного спілкування, що є базовими для формування в учителя англійської мови правильного уявлення про мету своєї професійної діяльності. Ми будемо спиратися на зміст Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, за взірцем візьмемо структуру та зміст автентичних навчально-методичних комплексів (автентичних підручників, аудіо- й відеоматеріалів для школярів і книг для вчителя, що до них додаються), а також проаналізуємо успішний досвід навчання англійської мови у вітчизняній спеціалізованій школі з поглибленим вивченням цієї дисципліни. Особливу увагу приділимо навчанню іноземної мови в сучасній початковій школі та ролі вчителя на цьому етапі навчання, а саме зробимо спробу окреслити вимоги до рівня володіння предметним матеріалом, що має бути характерним для вчителя англійської мови початкових класів, та описати умови й шляхи формування необхідного рівня професійних компетенцій сучасного студента – майбутнього освітянина.

2. Виклад основного матеріалу

У рекомендаціях Британської ради з мовної освіти знаходимо відомості про те, що мінімальний рівень володіння іншомовним іноземним матеріалом у вчителя іноземних мов, який має визнаний державою документ про дозвіл викладати англійську в школі (у нашому випадку – диплом бакалавра чи магістра), має бути не нижче B1. На цьому рівні, як зазначається, учитель може мати суттєві недоліки у володінні іншомовним матеріалом (Шаленко, 2012: 6–7). Таким чином, упродовж певного часу на робочому місці в школі молодий педагог має можливість покращити свої знання, адже, згідно з рекомендаціями Британської ради в Україні, схваленими Міністерством освіти і науки України, педагогічні звання «старший учитель» та «учитель-методист» повинні надаватися фахівцям, чий рівень володіння предметом відповідає

рівням не нижче B2 та C1 (Шаленко, 2012: 7).

Ми знаємо, що випускники шкіл, які складають зовнішнє незалежне оцінювання з англійської мови, повинні пройти це випробування на рівні B2 (за умови успішного виконання завдань). Отже, гіпотетично випускники закладів вищої освіти, які ще до вступу на мовну спеціальність мають рівень B2, повинні та цілком у змозі отримати за роки навчання в закладі вищої освіти рівень володіння мовою C1 і вище. За таких умов школа отримує ідеального спеціаліста. Однак навіть на мовних спеціальностях, особливо в провінційних університетах, через брак абітурієнтів ситуація може бути далекою від ідеалу, адже на навчання приймають не лише тих, хто успішно склав випробування, а й тих, хто просто подолав так званий поріг. Рівень знань такого абітурієнта значно нижчий, а його академічне зростання та рівень знань у результаті отримання вищої освіти залежить від багатьох факторів: мотивації, успішності, кількості академічних годин, відведених на усну й письмову практику іноземної мови, якості викладання в закладі вищої освіти тощо.

Наразі в закладах вищої освіти є також педагогічні спеціальності, на які приймають абітурієнтів, що не склали зовнішнє незалежне оцінювання з англійської мови після закінчення школи. Так відбувається, коли іноземна мова не є основним предметом викладання на майбутньому робочому місці. Однак студент упродовж часу навчання в закладі вищої освіти за бажання має право отримати певний рівень знань з іноземної мови та право викладання цієї дисципліни в молодшій школі (спеціалізацію). Саме в цьому випадку варто приділити особливу увагу формулюванню чітких вимог до рівня володіння студентами мовним матеріалом, що дасть можливість ефективно працювати в системі шкільної освіти, а також навчально-методичному інструментарію, яким викладачі повинні «озброїти» студента, щоб той не втратив мотивацію до викладання зазначеної дисципліни в школі. Також необхідно формувати в студентів уявлення про кінцевий результат навчання дітей англійської мови в молодшій школі, адже без такого уявлення учень майбутнього вчителя не буде конкурентоспроможним.

Початкова школа – найважливіший етап становлення школяра як особистості, що навчається, як суб'єкта учіння. Саме в початковій школі формуються та перетворюються на усталені стереотипні уявлення дитини про

ступінь важливості певного предмета серед інших дисциплін. Отже, невмотивований малокваліфікований учитель англійської мови ризикує зруйнувати мотивацію дитини ще до її формування. У 1–4 класах необхідно закласти підвалини знань, виконати державну програму на високому рівні з тією метою, щоб у 5-му класі учитель мав можливість виконувати з дітьми програму 5-го класу, а не починав із вивчення алфавіту. Тільки за таких умов та з опертям на знання, отримані в молодшій школі, у середній і старшій ланках учень може ефективно засвоювати подальший програмовий матеріал, необхідний для успішного складання зовнішнього незалежного оцінювання після закінчення 11-го класу. Для порівняння: якщо інші важливі предмети, наприклад математика чи українська мова, не будуть викладатися на належному рівні або взагалі ігноруватимуться в початковій школі, учень не зможе без втручання сильного репетитора надолужити втрачене та успішно скласти зовнішнє незалежне оцінювання після 11-го класу. Адже чотири роки початкової школи – це більше третини часу навчання в школі. З іноземними мовами ситуація ще складніша, адже має місце сприйняття іншомовної реальності, що може суттєво уповільнювати процес засвоєння матеріалу на початковому етапі, тоді як на уроках, наприклад, математики матеріал подається рідною мовою, зрозумілою учневі від народження.

Задля вивчення успішних умов навчання обговорюваної дисципліни звернемося до досвіду викладання англійської мови у спеціалізованій школі з поглибленим вивченням цього предмета. Ми віддаємо перевагу спеціалізованій школі через те, що усталені традиції викладання іноземної мови саме в таких навчальних закладах, на відміну від неспеціалізованих, мають уже приблизно 60-річну історію (з 60-х років ХХ століття, коли такі школи вперше були створені на території України). У неспеціалізованих школах англійську мову в початковій ланці було введено досить стихійно менше 10 років тому. На жаль, без втручання сильного репетитора випускник звичайної школи рідко може скласти зовнішнє незалежне оцінювання з англійської мови успішно, адже кількість годин, що виділені в такій школі на вивчення цієї дисципліни, не є достатньою для отримання знань рівня В2.

Автор статті має 15 років досвіду викладання в початковій, середній і старшій ланках

у спеціалізованій школі з поглибленим вивченням англійської мови, тому наведені нижче дані подаються за власними спостереженнями. Насамперед вважаємо за доцільне поррахувати кількість академічних годин, виділених для вивчення англійської мови у спеціалізованій школі з 1-го по 11-й клас (ця кількість годин залишається порівняно сталою впродовж усього досвіду існування української спеціалізованої школи починаючи з 60-х років ХХ століття), пам'ятаючи про те, що на кінець 11-го класу успішний учень готовий до складання зовнішнього незалежного оцінювання на рівні В2. Далі маємо на меті проаналізувати, скільки годин потрібно для отримання знань із предмета, що відповідають різним рівням (від А1 до В2). Розглянемо також особливості навчання мовного матеріалу на кожному етапі.

Отже, у системі шкільної освіти прийнято вважати, що навчальний рік триває впродовж 35 робочих тижнів. Тижневе навантаження з англійської мови становить 3 академічні години (по 45 хвилин) з 1-го по 3-й клас (впродовж трьох років), а також 4 академічні години на тиждень у 4-му класі (впродовж одного року). Таким чином, рахуємо: $(35 \times 3) \times 3 + (35 \times 4) = 105 \times 3 + 140 = 315 + 140 = 455$. З розрахунку постає, що протягом навчання в початковій школі учень спеціалізованого навчального закладу отримує 455 академічних годин на вивчення англійської мови. Якщо врахувати, що учень також витрачає певний час на виконання домашнього завдання з предмета (наприклад, у групі подовженого дня), то ми усвідомимо, що в реальності на вивчення англійської мови відводиться набагато більше часу (залежно від кількості домашнього завдання та здібностей учня).

З 5-го по 11-й клас включно на практичні заняття англійською мовою у спеціалізованій школі виділено 5 годин щотижневого навантаження (без урахування годин, виділених для спеціальних предметів у 10-му й 11-му класах, як-то: країнознавство, технічний переклад, бізнес-курс англійської мови, англійська та американська літератури мовою оригіналу тощо; загалом тижневе навантаження з англійської мови в 10-му та 11-му класах може досягати 11 академічних годин на тиждень). Рахуємо: $(5 \times 35) \times 7 = 1225$. Відповідно, учень отримує 1225 академічних годин, виділених на практичне оволодіння англійською мовою протягом навчання в середній і старшій школі. Якщо врахувати години, виділені для занять зі спеціальних предметів у старшій школі

($11 \times 35 \times 2 = 770$), а також додати кількість годин, прочитаних у початковій школі (455), випускник спеціалізованої школи за весь час здобуття середньої освіти отримує до 2450 ($455 + 1225 + 770 = 2450$) годин на вивчення англійської мови (ці дані подаються без урахування додаткового часу, який учень витрачає на підготовку домашнього завдання). Також варто зазначити, що, згідно із чинними Методичними рекомендаціями щодо викладання іноземних мов у 2018/2019 навчальному році, в академічній групі має бути 8–10 учнів (Міністерство освіти і науки України, 2018: 13); якщо кількість учнів у групі збільшується, якість навчання суттєво знижується. За умови успішного навчання саме такий випускник у змозі без втручання репетитора скласти зовнішнє незалежне оцінювання на рівні B2.

Є типові автентичні навчально-методичні комплекси, які використовуються в спеціалізованій школі для навчання англійської мови на різних етапах. Ми віддаватимемо перевагу саме автентичним навчально-методичним комплексам (далі – АНМК), адже вітчизняні підручники для певного класу середньої школи не завжди чітко відповідають рівням володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, а отже, на них спиратися недоцільно.

Якщо брати за основу, наприклад, АНМК видавництва «Express Publishing», які рекомендовані Міністерством освіти і науки України як «додаткові» та, відповідно, дозволені для використання в середній школі (наприклад, «Welcome», «Fairyländ», «Click-On», «On-Screen», «Upstream», «Prime Time» тощо), то виявиться, що впродовж періоду здобуття початкової освіти, тобто з 1-го по 4-й клас (а це 455 академічних годин), учень набуває знання рівня A1 (Beginner/Introductory – інтродуктивний рівень, або «рівень відкриття» (Рада Європи, 2018: 1–2)). До речі, АНМК «Welcome» видавництва «Express Publishing», наприклад, так і називається – «3-Level Beginner's Course» (Грей, Еванс, 2013: 3). Щоб надати уявлення про бажаний результат навчання в молодшій школі, тобто про рівень знань A1 (інтродуктивний), подамо приклад типового тексту, уміщеного в підручнику «Welcome-3» (кінець 4-го класу):

The Beatles were the most popular band of the 60's. The four members were all born in Liverpool, England. Their first record "Love Me Do" came out on 5th October 1962. By 1964, the Beatles

were famous all over the world. Everywhere they went, thousands of fans – boys and girls – followed them. In 1965, the Beatles performed at Shea stadium in New York to a crowd of 55,000 screaming fans. It was the largest live concert in history.

The Beatles gave their last performance on 30th January, 1969, on top of the Apple building in London. In 1970, the band decided to split up. Paul made a new band called "Wings", John's new band was called "The Plastic Ono Band". Both Ringo and George followed solo careers. <...> The Beatles became legends. Their music touched many people's hearts and even today they still have millions of fans all over the world (Грей, Еванс, 2013: 110).

Як бачимо, для поданого тексту характерна низка труднощів, що ускладнюють його сприймання учнем: велика кількість власних назв, числівники, ідіоми (*touch people's hearts*), фразові дієслова (*split up*) тощо. Вважається, що на кінець четвертого року навчання в початковій школі учень здатний протягом уроку опрацювати такий текст під керівництвом учителя та виконати низку завдань до нього (для підготовки, під час читання та після прочитання). Передбачається, що необхідно вміти читати, писати, говорити та розуміти на слух інформацію цього рівня складності (Рада Європи, 2018: 2). На кінець 4-го класу школярі мають бути ознайомлені зі списком найуживаніших 111 неправильних дієслів, поданих у тому ж підручнику (Грей, Еванс, 2013: 118). Кваліфікаційний рівень учителя має бути достатнім для організації та супроводу такої учнівської діяльності. За умови володіння вчителем предметними знаннями на відповідному рівні книга для вчителя англійською мовою з покроковими рекомендаціями, спеціально створена авторами до підручника «Welcome-3» (а також до схожих автентичних джерел), може суттєво полегшити організацію навчального процесу.

За умови успішного оволодіння рівнем A1 у молодшій школі у 5-му класі учень починає працювати над рівнем A2 (Elementary – середній рівень, або «рівень виживання» (Рада Європи, 2018: 1–2)). Залежно від обставин (наприклад, рівня успішності певної групи учнів) робота над рівнем A2 може починатися з другого семестру 5-го класу та тривати до кінця 6-го класу або ж до середини 7-го класу. Таким чином, на оволодіння рівнем A1 витрачається від 455 до 540 академічних годин, на оволодіння рівнем A2 – до 350 академічних годин (зазвичай для навчання рівня

A2 використовуються підручники «Click-On 2», «On-Screen 2» тощо). З початку або із середини 7-го класу починається оволодіння рівнем B1 (Intermediate – «рубіжний» (Рада Європи, 2018: 2)) та триває до кінця 8-го або до середини 9-го року навчання, на що відводиться також приблизно 350 академічних годин. Наголосимо на тому, що в контексті Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти (які є універсальними для будь-якого віку учня/студента) рівень A характерний для «елементарного користувача» (Elementary), а рівень B – для «незалежного користувача» (Independent) (Рада Європи, 2018: 1–2). Важливо наголосити на необхідності правильного тлумачення цих понять, адже «елементарний» не значить «простий для оволодіння» (що зрозуміло користувачам підручників рівня A2). «Elementary» означає лише, що на цьому рівні учень будь-якого віку не в змозі самостійно оволодівати новим матеріалом, це можливо для нього лише під керівництвом учителя. Отже, відповідно до специфіки предмета (необхідності формування нової мовної реальності) на етапі A не може йтися про так звану самостійну роботу учня/студента. І тільки під час оволодіння рівнем B – «Independent» – учень/студент може починати робити певні самостійні кроки.

Від початку навчання до оволодіння рівнем B1 у спеціалізованій школі витрачається до 1155–1240 академічних годин, з них до 805–890 годин – на оволодіння рівнем A. У другому семестрі 9-го року навчання зазвичай має місце підготовка до складання державної підсумкової атестації, заявлений рівень якої відповідає саме B1-B1+. У 10-му та 11-му класах учні працюють над рівнем B2-B2+.

Нами вже наголошувалося на тому, що рекомендаціями Британської ради з мовної освіти, схваленими Міністерством освіти і науки України, встановлено мінімальний рівень знань для сертифікованого державою вчителя, який має право викладати англійську в школі, – B1-B1+ (за умови подальшого професійного зростання на робочому місці (Шаленко, 2012: 6–7)). Відповідно, якщо починати вивчати англійську мову в закладі вищої освіти без попередньої сертифікації, тобто «з нуля», для отримання рівня B1 потрібно не менше 1155–1240 академічних годин, адже саме стільки годин витрачається на набуття цього рівня в українській спеціалізованій школі. Причому 805–890 академічних годин (умова отримання рівня A2) – безпосередньо під керівництвом викладача, оскільки

«самостійна робота студента» на цьому етапі не є можливою через відсутність сформованості базових понять про іншомовну реальність.

Звичайно, у реальності ситуація з викладанням дисциплін спеціалізації «англійська мова в початковій школі» в закладах вищої освіти (зокрема, кількість годин, виділених на практичне оволодіння англійською мовою студентом, кількість студентів у групі, що значно перевищує 8–10 осіб) може бути далекою від ідеальної. У такій ситуації стає надзвичайно важливим прагматичний підхід до розподілу відведених академічних годин для оволодіння практичними навичками майбутнього вчителя. Насамперед необхідно докладно ознайомити студентів зі змістом сторінок типових підручників з англійської мови, обов'язково автентичних (адже саме АНМК є надійним джерелом сучасної, а не застарілої англійської мови, до того ж сам підручник має чітку й послідовну структуру), які використовуються в початковій школі, що якнайбільше відповідає напряму вивчення цієї дисципліни «за професійним спрямуванням». Підкреслимо, що оглядового ознайомлення із цими підручниками на заняттях із методики не досить, адже саме зміст підручників, а не загальна методична структура являє собою найбільшу проблему для малокваліфікованого вчителя. Студент повинен оволодіти програмною лексикою (вимова, переклад) і граматику (будова речення, часові форми), що необхідні для викладання в молодшій школі, причому починати необхідно з правильної вимови літер алфавіту, адже саме це є вимогою програми вивчення англійської мови в 1-му класі. Знайомство з типовим підручником для 4-го класу сформує в студента – майбутнього вчителя поняття про очікуваний рівень знань школяра на кінець навчання в початковій школі, що є вкрай важливим. Підручник з іноземної мови для молодшої школи є найпершим необхідним інструментом, яким майбутнього вчителя потрібно навчити користуватися.

3. Висновки

Насамкінець наголосимо на тому, що практично всі методи прискореного оволодіння іноземною мовою передбачають збільшення кількості годин, виділених на її вивчення, упродовж скороченого часу. Досягнення результатів залежить від наполегливості та вмотивованості, а також від природних здібностей окремого студента. Досягнення високого фахового рівня у викладанні іноземної мови потребує осо-

бливо багато часу й зусиль, саме тому якісний рівень викладання та вивчення цієї дисципліни не може стати масовим, як того очікує сучасне суспільство.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2018/2019 навчальному році. Старт «Нової української школи»: додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 3 липня 2018 р. № 1/9-415 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-inozemnyh-mov-u-2018-2019-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення: 31.03.2019).
2. Програма післядипломної педагогічної освіти вчителів іноземних мов / за ред. О.П. Шаленка. Київ: ХІК, 2012. 392 с.
3. The CEFR Levels / Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions> (дата звернення: 31.03.2019).
4. Gray E., Evans V. Welcome-3 Pupil's Book. Newbury: Express Publishing, 2013. 125 p.

REFERENCES:

1. Ministry of Education and Science of Ukraine (2018). *Metodychni rekomendatsii shhodo vykladannya inozemnykh mov u 2018/2019 navchalnomu rotsi. Start "Novoi ukrainskoi shkoly": dodatok do lysta Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 3 lypnia 2018 r. № 1/9-415* [Methodological recommendations on the teaching of foreign languages in the 2018/2019 academic year. The start of the "New Ukrainian School": an appendix to the letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated July 3, 2018, № 1/9-415]. Retrieved from: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-inozemnyh-mov-u-2018-2019-navchalnomu-rotsi/> [in Ukrainian].
2. Shalenko, O.P. (ed.) (2012). *Prohrama pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity vchyteliv inozemnykh mov* [The program of postgraduate pedagogical education of foreign language teachers]. Kyiv: KhIK [in Ukrainian].
3. Council of Europe. *The CEFR Levels*. Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions> [in English].
4. Gray, E., Evans, V. (2013). *Welcome-3 Pupil's Book*. Newbury: Express Publishing [in English].

УДК 81'37:811.112

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-41

ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ СИТУАТИВНОГО САТИРИЧНОГО ЕФЕКТУ В РОМАНІ ДЖ. ГЕЛЛЕРА «ПАСТКА НА ДУРНІВ»

Шехавцова Світлана Олександрівна,

доктор педагогічних наук, доцент,

професор кафедри романо-германської філології

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

shekhavtsova1@gmail.com

orcid.org/0000-0001-8196-8977

У статті визначено й досліджено ключові прийоми відтворення ситуативного сатиричного ефекту в романі Дж. Геллера «Пастка на дурнів», що сприятимете усвідомленню механізмів створення ситуативного сатиричного ефекту, визначенню провідних тенденцій подальших наукових розвідок у перекладознавстві та виявленню перспектив удосконалення перекладів сатиричних творів на сучасному етапі розвитку перекладознавства. Кожний автор використовує певні функціонально-стилістичні засоби створення сатиричного ефекту, через це його стиль і мова набувають унікальності та неповторності. Неповторність письменника виявляється у використанні мовних категорій, які утворюють у своїй взаємодії єдине ціле зі змістом та є носіями національної своєрідності й історичного забарвлення. У процесі дослідження доведено, що створення ситуативного сатиричного ефекту досягається завдяки зображенню сукупності об'єктів і зв'язків між об'єктами, що описується в певних епізодах. Більшість сатиричних ситуацій створені завдяки поведінці головного персонажу роману. Встановлено, що виникає необхідність розрізняти сам факт вказівки на сатиричну ситуацію та спосіб її зображення, тобто частину змісту висловлювання, що вказує на ознаки ситуації, через які вона відображається у висловлюванні. З'ясовано, що кожне висловлення відображає певну ситуацію шляхом вказівки на окремі її ознаки, при цьому одна й та ж ситуація може описуватися завдяки різним комбінаціям властивих їй особливостей. Теоретично обґрунтовано, що ситуації є гумористичними, однак усмішка Дж. Геллера зупиняється на їхньому серйозному боці, показуючи читачеві, що герою такого становища може бути й не смішно. Дж. Геллер – поблажливий письменник, проте часто зображення комічного переходить у сарказм. Більш повне відтворення змісту оригіналу під час перекладу українською мовою зберігає не лише ціль комунікації, а й передачу всіх змістових елементів оригіналу. Кожне висловлення відображає певну ситуацію шляхом вказівки на окремі її ознаки.

Ключові слова: прийом, ситуативний сатиричний ефект, гумор, переклад сатиричних творів.